

in epistolā II ad Corinthios II

non sed est quia quotquot pmissiones dei scilicet sunt facte hominibus in illo id est in xpo est id est in xpo verificatur et complent. Ro. 15. Dico iesum xpm ministrum fuisse et. Ad confirmandas et. Et his ergo cōcludit q̄ possit dicit sua vera sunt quia predicant filiū dei in quo ē veritas. ideo et per ipsum scilicet xpm dicimus Amen deo id est verum Apoca. 1. Dec dicit amen testis fidelis et. Et. 65. Qui benedictus ē in terra benedictus in deo amē et. Et istā veritatē dicimus deo id est ad honorē dei scilicet manifestantes eius veritatē et gloriā nostrā: quia gloria nostra est conuersio vestra. vel gloriā vestraz quia gloria nostra est ostendere et predicare verbū dei. Consequenter cum dicit. Qui autē confirmat nos et. pbat apostolus q̄ non est mentitus p causam efficientē sic. licet enim homo ex libero arbitrio possit vti lingua sua ad veruz vel ad falsum loquendum. nihilominus tamen deus potest confirmare hominē sic in veroz vel non nisi vera loquat. Si ergo deus aliquē confirmaret in vero manifestum est q̄ nō diceret falsum. sed deus confirmat nos in veritate ergo et. Et ideo dicit q̄ deus est qui confirmat vos nobiscū in xpo id est in vera predicatione xpi quasi dicit. Si xps esset extra nos possemus mentiri. sed ex quo est nobiscū et nos sumus in xpo non mentimur ps. Ego confirmauit colinas eius et. Sumus ergo in xpo dupliciter scilicet p gratiam et per gloriā. Per gratiā quidē sumus in xpo vincti sumus spiritu sancti gratia et effectū sumus membra xpi et uniti sibi qua etiam gratia xps vinctus est fm q̄ homo ps. Vixit et deus et. Et ex plenitudine istius vinctiois redundauit in omnes suos. sicut vnguentum in capite scilicet xpo quod descendit et. Et ideo dicit q̄ vixit nos deo vixit in q̄ reges et sacerdotes. Apoc. 5. Fecisti nos deo et. 1. Pe. 2. Vos autem genus electum et. Unionē autem que est per gloriā non habemus in re sed in spe certā in q̄ habemus firmā spem vite eterne. Et habem⁹ duplicem certitudinem spei huius unionis consequēde Una est per signum. Alia per pignus. Per signum eius dicit q̄ fidei. Unde dicit. Signauit nos signo fidei crucis. Item signum crucis. Eze. 9. Signa thau id est signum crucis. Apo. 7. Quoad usq̄ signum seruos dei nostri et. Et hoc per spiritum sanctum. Ro. 8. Si quis spiritu xpi nō habet et. Et ideo speciale et certū signum est vite eterne consequēde configurari xpo. Can. 8. Pone me vt signaculū et. Vel signauit signo vite. per pignus vero maximum quia spiritus sancti et ideo dicit. Dedit pignus spiritus in cordibus nostris De quo certum est q̄ null⁹ potest eū accipere a nob. Et nota q̄ in pignore duo sunt consideranda scilicet q̄ faciat spem habende rei et q̄ valeat tantū q̄tum valeret res vel plus. et hec duo sunt in spiritus sancto. quia si consideremus substantiā spiritus sancti sic valet tantum spiritus sanctus q̄tum vita eterna que est ipse deus. quia scilicet valet q̄tum omnes tres persone. Si vero consideretur modus habendi sic facit spem et nō possessionē vite eterne. quia nondum perfecte habemus ipsum in vita ista. Et ideo non perfecte beati sum⁹ nisi q̄n perfecte habebimus in patria. eph. 1. Signati estis spiritu Consequenter cū dicit. Ego autem testem et. Excusat de eo q̄ non venit. et hoc per iuramentū qd maius est. Et circa hoc tria facit. Primo ponit suam excusationē. Secundo respondet tacite questionē ibi. Non quia dominamur. Tertio exponit quod dicit ibi. Nam fide statis. Excusat autem se per iuramentū duplex. Annum attestatiōis cum dicit. Ego autem testē deū inuoco. Aliud est execratiōis cum dicit. In animā meā id est contra animā meā Ro. 1. Testis est mihi deus et. Testem in q̄ inuoco deū quia non veni ultra id est post primā vicē vlt post q̄ discessi a vobis. et hoc feci parcens vobis scilicet quia ipse sciebat

eos incorrigibiles. vnde si iuisset tunc aut puniisset et sic forte recessissent totaliter a fide. aut non puniisset et sic dedisset occasionē magis peccandi. Sed quia aliquis posset dicere quare dicitis. parcens vobis. Nūquid dominus noster estis? ideo consequenter hoc remouet dicens: Nō dico quia dominamur fidei vestre sed adiutor et. quasi dicit non dico hoc vt dominus sed vt coadiutor. 1. Pe. 5. Non enim dominātes in cleris et. Adiutor in q̄ gaudij vestri vel emendationis vestre. Quare autem dicat fidei vestre exponit consequenter dicens: Nam fide statis id est statis in gratia vita xpi per fidem.

Incipit capitulum secundū.

Satui autem hoc ipsum apud me iterum in tristitia venirem ad vos. Si enim ego contristatus vos. quis est qui me letificet nisi q̄ contristatur ex me? Et hoc ipsum scripsi vobis. vt non cum venero tristitiā super tristitiā habeam. de quibus oportuerat me gaudere. confidens in omnibus vobis quia gaudium meorum omnium vestrum est. Nam ex multa tribulatione et angustia cordis scripsi vobis per multas lachrymas. non vt contristemini sed vt sciat is quā charitatē habeā abundantius in vobis.

Apostolus supra posuit excusationē suā in generali de moranda ad corinthios: hic vero insinuat causam tate more et quomodo eis peccat. Circa hoc autē duo facit. Primo enim insinuat vnā causam dilationis fuisse ne in aduētu suo tristitiā inferret eis. Secundo ostendit alias causas fuisse ne fructus quem apud alios sperabat et inceperat facere impediretur ibi. Cum venissem autē et. Circa p̄m duo facit. Primo ostendit causam dilationis esse in communi ne tristitiā inferret. Secundo loquitur in speciali de quodam qui eum contristauerat ibi. Si quis autē contristauit me. Circa primum tria facit. Primo assignat rationem quare venire distulit. Secundo causam dicit assignat. Si enim ego contristatus et. Tertio manifestat q̄ dicit ibi. Nam ex multa tribula. Dicit ergo. vixi q̄ nō veni ad vos parcens vobis. in hoc scilicet quia nolui vos contristare et ideo statim id est firmiter dūposui hoc ipsum apud me quod proposui cum aliam epistolā misi. Ecc. 37. Ante omnia verbū verū et. Ne t̄p̄ id est alia vice in tristitiā venirem ad vos id est vos contristem. Et ratio quare noluit eos contristare est illa qua dominus noluit ieiunare discipulos suos scilicet ad hoc vt amore et non timore afficerentur ad xpm et iungerent sibi. Voluit enim eos dominus firmare et nutrire in fide in omni dulcedine et dsidrio cordis. et sic firmati ex amore non defacili euellerent ppter tribulationes quia aque multe non potuerunt extinguere charitatē Cant. 8. Similit̄ ap̄lus nō vult eos ppter hoc contristare. Rationē huius dicit sc̄ q̄ nō vult eos contristat assignat cū dicit: Si enim ego contristatus et. Et circa hoc duo facit. Primo assignat causā quare noluit eos contristare. Secundo manifestat quā hoc significauit ibi. Et hoc ipsum scripsi. Dicit ergo. Ratio quare nolui in tristitiā venire ē quia tristitiā vestra redundat in tristitiā meā. et de cōsolatione v̄ra gaudeo. et solū vos consolamī me cū sū apud vos vnde si venire et contristare vos ego ex tristitiā v̄ra tristarer et sic nullus esset qui letificaret me in vos q̄ tristitauerunt ex me q̄ tristitatus nō defacili aliū cōsolat. puer. 10. Filius sapiens et. puer. 29. Vir q̄ amat sapiētā et. Et alie

Explanatio sancti Thome

Duplex tristitia Una seculi alia fm deū q̄ penitentiā in sa-
lute operat. **A**plus nō loquit de p̄ma sed de sc̄da. Et dicit
ex hoc ip̄o ego solabor si tristis vos id est si increpādo res
duco ad penitentiā: sed si ventrē et viderē vos nō penitere
de peccatis tunc nullā consolationē haberē. q̄ null? con-
tristat et penitet ex me. id est mea correctioe et increpatione
Causa autē quare hoc scribo vobis est. vt ita disponatis
vos: q̄ quando venero nō habeā tristitiā de eo q̄ viderē
vos incorrectos sup tristitiā quā habui q̄n̄ audiui vos pec-
casse. Et circa hoc duo facit. Primo pōit ammonitionem.
Sec̄do sp̄e de ipeleioe ammonitiōis ostendit ibi. **C**ōfidēs et.
Ammonitio est ista: Ideo scripsi vobis hoc sc̄z q̄ tristior
de peccato v̄ro cōmisso. 2. **P**e. 1. Iniq̄s opib? animā in-
si cruciabat et. Et paret et disponatis vos corrigendo vt
cū venero ad vos nō habeā tristitiā de peccatis de q̄b? .s. vob
oportuerat me gaudere id ē debebā letari et nō contristari
sc̄z de p̄sentia v̄ra. **L**uc. 15. Gaudiu est angelis dei et.
Qualē at spem habeat de ipeleioe sue ammonitiōis subdit
dicens: **C**ōfidēs et. quasi dicat hāc fiducia habeo de vo-
bis talē disponi vos. vt cū venero oēs detis mihi materi-
am gaudij et hoc debetis libentē facere. q̄ gaudij meum
et. id est cedit ad gaudij v̄m. vel est p̄p̄ gaudij vestri
q̄d habetis de recuperatiōe gratie. 1. tibi. 2. Quod est gau-
dij meū et. **R**o. 12. Gaudete cū gaudētib? et. **S**z q̄z pos-
set aliq̄s dubitari de hoc q̄d dicit. **M**e cū venero tristitiā sup
tristitiā habeā et q̄rere quā tristitiā habuit de eis t̄o p̄ster
hoc exponit dicens. **H**ā ex multa tribulatione et. Et circa
hoc duo facit. Primo manifestat tristitiam iā dudū habi-
tam. Sec̄do respōdet cuidā tacite q̄stioni ibi. **N**ō vt con-
tristemini et. Dicit ergo p̄mo. q̄z haberē tristitiā si nō i-
uenerē vos correctos sup tristitiā quā habui q̄n̄ peccatis
et oportuit me contristare vos redarguēdo dure. **H**ā ex ml̄s
ta tribulatiōe et angustia cordis scripsi p̄mā eplam p̄ mul-
tas lachrymas quas fudi p̄ vobis iā mortuis pctō. **I**ere.
9. Quis dabit capiti meo aquas et. **E**ccl. 22. Confusio ē
parti de filio indisciplato. **E**sa. 57. Iust? perit et nō est q̄
recognit et. Sciendū est autē q̄ duo pōit ad exaggeratio-
nem tristitie. tribulationē sc̄z et angustia. q̄ vnū additum
alteri aggrauat tristitiā. **H**am aliq̄n̄ quis tribulat. sed si
ne angustia. tunc sc̄z q̄n̄ aliq̄ aduersitate quasi acutissimo
tribulo pungit. et tū videt sibi patere vias euadendi. q̄a si
non pateat tribulatiōi angustia iungit. Dicit ergo ex mul-
ta tribulatiōe qua p̄gebar de malo vestri et angustia cor-
dis. q̄z nō nō videbā vnde defacili posset poni remedium.
Scripsi et. ps. Tribulatio et angustia inuenerūt me. Sed
quia possent dicere. **D**e aplē etiā hec scribis nobis vt tri-
stemur. et ideo hoc remouet dicens: **N**on vt tristemi sc̄li-
cet scribo vobis illa: sed vt sciatis quā charitatē habeā in
vobis. Duo em̄ sunt signa dilectiōis sc̄z q̄ gaudeat quis
de bono alterius et tristet de malo eius: et hec ego habeo
ad vos infra. 5. **C**haritas xp̄i v̄rgat nos. **H**abundanti? q̄
credatis. vel habundanti? q̄ ad alios.

Lectio secunda.

I quis contristauit me: nō me contri-
stauit: sed ex pte vt nō onerē omnes
vos. Sufficit illi q̄ eiusmodi est ob-
iurgatio hec que fit a plurib?. ita vt ecōtra-
rio magis donetis et solemini. ne forte abū-
dantiōi tristitia absorbeat q̄ eiusmodi est.
Propter q̄d obsecro vos. vt cōfirmetis in il-
lū charitatē. Ideo em̄ et scripsi vobis vt co-
gnoscā experimentū v̄m. an in omnib? obe-

diētes sitis. **L**ui autē aliquid donastis. et ego
Nam et ego q̄d donauī. si quid donauī p̄pter
vos in persona xp̄i. vt non circūuentiamur a
sathana. **N**on em̄ ignozam? cogitatiōes ei?
Postq̄ apostolus insinuauit causā dilatiōis ne sc̄z tristi-
tiam inferret: et de eius tristitiōe tractauit: hic sequen-
ter tractat de tristitate. Et circa hoc tria facit. Primo em̄
exaggerat culpā cōtristātis. Sec̄do penā eius p̄ culpa
inflicta ibi. Sufficit illi et. Tertio hortat eos habere mi-
sericordiā ad tristitāte ibi. Ita et ecōtrario et. Dicit ergo
Primo scripsi vobis per multas lachrymas quas fudi p̄
pter tristitiā cōceptā et p̄pter penas infigendā peccanti.
Sed si quis contristauit me ille sc̄z fornicarius de quo di-
citur. 1. cor. 5. **M**ino audē int̄ vos fornicatio et. **M**e
in q̄ et si contristauit nō contristauit me sed ex pte id est non
tristauit me sc̄z solum sed vos et nos. **N**ō omnes sed ex p-
te. Et hoc dico nō vt onerē vos oēs id ē vt vob hoc oib?
nō ip̄oaz. **B**risorie loquēdo q̄n̄ dicat. nō ita est? boni et vili-
giti me q̄ p̄ tristitiā mea et pro peccato fratris oēs vos
leatis. **M**e vt onerē omnes vos non t̄m̄ illos q̄ nō voluer-
unt de peccato. **M**e aliter dicendū et melius. **N**ō me cō-
tristauit sed ex pte et. Sciendum est em̄ q̄ aliq̄s aliq̄n̄ tri-
statur totaliter et aliq̄n̄ nō totaliter. **T**otalitē q̄d tristat q̄s
q̄n̄ p̄ tristitiā absorbeat a voloze. et hec tristitiā est q̄ monē
operat vt dicit infra. 7. que q̄dē fm̄ p̄m̄ nō cadit in sapi-
entē. **N**on totalitē autē tristatur q̄s q̄n̄ licet ex aliquo malo
q̄d patitur seu videt fieri tristatur: t̄n̄ ex alijs causis bonis
gaudet et ista tristitiā est fm̄ deū et cadit in sapiētē. **Q**uia
ergo ap̄lus dicit se cōtristatū nō credat totaliter a tristitiā
absorptus q̄d non est sapiētis. dicit se cōtristatū ex pte q̄n̄
non totalitē. Et fm̄ hoc legit sic. **C**ontristauit me sc̄z fomi-
carius p̄pter peccatū suū: sed nō me cōtristauit totalitē. q̄
licet in ip̄o p̄pter peccatū habuerim tristitiā: tamē in vo-
bis p̄pter multa bona q̄ facitis et in ip̄o p̄pter penitentiam
am quā fecit habeo gaudij. Et dico ex pte vt nō onerem
omnes vos id est vt non iponā vobis hoc onus q̄ sc̄licet
contristaueritis me. **S**z ne isti p̄pter tristitiā ap̄i adbu-
vellent cū magis punire ostendit eis penā sufficientē fuit
se dicens Sufficit illi qui eiusmodi est q̄ sc̄z tristauit me
tam grauit̄ peccando: obiurgatio q̄ fit a pluribus id est
tam manifesta et dura correctio sc̄licet q̄ separāt? fuit ab
omni cōmuniōe id est excoicatus ab ecclia et traditus sa-
thane vt habet. 1. cor. 5. **E**t ergo sufficiens hec pena p̄-
pter dictas causas. **M**e potest dici sufficiens nō q̄tum ad
dei iudiciū sed q̄tum expediebat xp̄i et p̄sone. **M**eli? em̄ est
sic seruare lenitatis sp̄ritū in corrigendo: vt per penitentiā
correctionis fructus sequat. q̄ si durius corrigat et despe-
ret peccat. et maiorib? pctis imergat. Et ideo dicit **E**ccl.
21. **O**biurgatio et iniurie annullabūt substantiā. **Q**uia er-
go pena sufficiens fuit et penitentiā egit. ideo consequen-
ter inducit eos ad obseruantiam huius monitiōis ibi.
Propter q̄d et. Dicit ergo p̄mo. **D**ico q̄ sufficiens p̄ca
est illi. et int̄m̄ vt velim vt ecōtrario magis donetis id est
remittatis. **L**uc. 6. **D**imitte et dimitteur vobis. **E**p̄.
4. **D**onantes inuicē sicut et deus in xp̄o donauit vob. Et
non solū donetis sed q̄ plus est. consolemini. et hoc p̄po-
nendo sibi exempla peccantiū qui restituti sunt ad statum
gratie. sicut dicitur de dauid. petro. paulo. et magdalena.
et per verba dei. **E**ze. 18. **H**olo mortem peccatoris et. 1.
thef. vlti. **C**orripite inquietos. cōsolamini pusillanimes
et. **R**ationem autē bulus ammonitiōis subdit. **M**e for-

in epistolā II ad Corinthios II

te abundantiori tristitia absorbeat qui eiusmodi est. **Alia** quis enim propter peccatum et penam peccati aliqui sic mergit tristitia quae absorbet: dum nullam habet consolatorum et hoc est malum. quia non sequitur ex hoc penitentiae fructus qui speratur scilicet correctio sed potius desperatio tradit se omnibus peccatis sicut cayn cui dixit. **Maiores** est iniquitas etc. **Gen. 4.** Et ephe. 4. **Qui** desperantes tradiderunt se etc. Et propter hoc dicit. 2. reg. 2. quod periculosa res est desperatio. **Et** ideo dicebat dauid in psal. **Neque** absorbeat me etc. **Et** ideo ne hoc contingat dicit. **Consolemini** ut scilicet cesset a peccato. **Esa. 27.** **Hic** est omnis fructus ut auferat peccatum. **Contra** apostolus non solum pro ratione sed et alijs causis inducit eos ad hoc cui dicit. **Propter** quod obsecro etc. **Et** inducit eos a tribus. **Primo** precibus dicit: **Propter** quod se ne absorbeat obsecro qui possit percipere. **Phylem.** **Multa** fiducia habes in christo iesu sperandi tibi etc. **Contra** rium faciunt mali plati. **Eze. 34.** **Cum** austeritate imprecabatur eis etc. **Et** firmetis in illi charitate. **Quod** si si offenditis charitatem vestram ad eum et non abominamini eum propter peccata nec contemnitis. sed propter consolationem vestram facitis eum habere odium peccati sui et diligere iustitiam. **Luc. 22.** **Et** tu conuersus confirma fratres tuos etc. **Secundo** precepto dicit. **Ideo** enim scripsi hoc scilicet ut cognoscatis experimentum vestrum an in omnibus obedientes sitis. **Et** dicit in omnibus scilicet siue in his que placet vobis. siue in his que displicent. **Primo** enim mandauerat eis quod excommunicarent eum et illi secum mandatum apostoli. **nunc** vero secundo mandat eis quod peccant. **Et** ideo dicit. **An** in omnibus obedientes sitis. **Tertio** ex commemoratione beneficii cum dicit. **Cui** autem etc. **Quasi** dicat. vos debetis hoc facere quia etiam ego feci. **Si** enim vos remisistis alicui et rogastis me quod ego remittere et ego remisit. **Et** hoc est quod dicit. **Cui** autem aliquid donastis vos et ego scilicet donauit. **Et** hoc patet. **Quia** enim ego quod donauit etc. **Ubi** quattuor rationes dantur ad huiusmodi donationem seu remissionem necessaria. **Primum** est discretio ut scilicet non passim et temere remittatur. **Et** ideo dicit. **Si** quid indebito modo. **perb. 4.** **Palpebrae** tuae praecedant etc. **Secundum** finis quod non propter amorem vel odium debet fieri. sed propter utilitatem aliquam ecclesiae vel aliquorum. **Et** ideo dicit. **Propter** vos. **Tertium** est auctoritas. quia non debet fieri auctoritate propria sed christi qui remittit peccata auctoritate: alij vero quibus commisit sum est ministerio et sicut membra christi. **Et** ideo dicit in prologo christi scilicet non mea auctoritate. **Et** tamen quod cum quod remittitur christus remittit. **Johan. 20.** **Quorum** remisistis peccata etc. **Quartum** est necessitas. **Unde** dicit. **Et** non circumueniamur a sathana. **Dyaabolus** enim multos decipit quosdam scilicet trahendo ad peccatorum peccationem. quosdam vero ad nimiam rigiditatem contra peccantes. ut si non potest eos habere per peccationem facinororum saltem non potest eos iam habere per peccatorum austeritatem qui eos non misericorditer corrigentes in desperationem inducunt. et sic et hos non potest et illos dyaboli laqueus includit. **Ecc. 7.** **Noli** esse nimis iustus. **1. Pe. 5.** **Aduersarius** vester dyabolus etc. **Et** hoc contingeret nobis si non remittamus peccantibus. **Et** ideo ut non circumueniamur a sathana ego donauit si quid donauit. **Non** enim ignoramus cogitationes eius scilicet sathanae. verum est in generali. sed in speciali nullus potest scire eius cogitationes nisi solus deus. **Job. 41.** **Quis** reuelauit faciem indumenti eius etc.

Lectio tertia.

Quam venissem autem troadem propter euangelium christi. et ostium mihi apertum esset in domino: non habui requiem spiritui meo eo quod non inuenerim titum fratrem

meum: sed valefaciens eis profectus sum in macedonia. Deo autem gratias qui semper triumphat nos in christo iesu et odore noticiae suae manifestat per nos in omni loco: quia christi bonus odor sumus. deo in his qui salui fiunt. et in his qui pereunt. Alij quidem odor mortis in morte. alij autem odor vite in vitam. Et ad hoc quis tam idoneus? Non enim sumus sicut pluri mi adulterantes verbis dei sed ex sinceritate sicut ex deo coram deo in christo loquimur.

Posita prima causa sine dilationis ne scilicet eorum tristitia iret ad eos: hic ponit causam secundam que est ex fructu quem alicubi faciebat. **Et** circa hoc duo facit. **Primo** ponit sui itineris processum. **Secundo** ipsius processum effectum ibi. **Deo** autem gratias etc. **Circa** primum duo facit. **Primo** ostendit impedimentum fructificandi quod habuit in troade. **Secundo** subiungit processum suum in macedonia ibi. **Sed** valefaciens etc. **Dicit** ergo **Quam** venissem troadem propter euangelium id est ad predicandum christum. **Job. 15.** **Posui** vos ut eam etc. **Et** ostium mihi apertum esset id est mentes hominum parare et disposite essent ad recipiendum predicationis verba et christum. **1. cor. 16.** **Ostium** mihi apertum est etc. **Apoc. 3.** **Eccce** ostium ad ostium etc. sed non in quocumque: imo in domino. quod ipsa preparatio mentis humane est ex virtute diuina. **Haec** licet facilitas qua mentes preparantur sit causa conuersionis tamen ipsius facilitatis et preparationis causa est deus. **Tren. vi.** **Conuerte** nos domine ad te et conuertemur. **Cum** inquit ita esset apertum mihi ostium in domino non habui requiem spiritui meo id est non potui facere quod spiritus meus volebat id est dicebat. **Tunc** enim dicitur habere spiritum re quem quando efficit quod vult. sicut tunc dicit caro requiescere quando habet quod concupiscit. **Luc. 12.** **Anima** mea habes multa bona etc. **Apostolus** non dicit. non habui requiem carni mee vel corpori sed spiritui meo id est voluntati mee spirituali: que est ut christum firmem in cordibus hominum. **Et** ipse dicitur videbat corda parata et disposita et non poterat predicare. **Sed** quare non habuit requiem spiritui suo subdit. **Et** quod non inueni titum fratrem meum id est propter absentiam titi. et hoc duplici de causa. **Una** causa est quod licet apostolus sciret omnes linguas ita ut diceret. **Gratias** ago domino quod omnium vestrum lingua loquor: tamen magis expeditus et edocuit erat in lingua hebraea quam in greca. **Titum** autem rem magis in greca. **Et** ideo volebat eum habere praesentem ut predicaret in troade. **Et** quia erat absens. nam corinthios detinuerant eum: dicit. **Non** habui requiem spiritui meo. sed quia dona dei non sunt imperfecta et donum linguarum fuit specialiter apostolis collatum ad predicandum per totum mundum per. **In** omnem terram exiit sonus eorum etc. **Et** ideo alia causa est melior que est quod apostolo iminebant in troade multa facienda. **Haec** enim ex vna parte iminebat ei predicare his qui parati erant recipere christum per fidem. ex alia parte iminebat ei resistere aduersariis qui impediebant. et ideo quia ipse non poterat solus ista facere angustiabat de absentia titi qui inisset predicationi et conuersioni bonorum et apostolus restitisset aduersariis. **Et** specialiter etiam hoc scribit eis ut inueniat quod non solum prima causa dilationis sue fuit ex eis. sed etiam secunda. **Haec** ipse propter duriciam et dissensionem eorum detinuerat tanto tempore titum. et ideo dicit. **Et** quod non inueni titum fratrem vel in christo. vel coadiutorem perueni. **18.** **Frater** qui inuenitur a fratre etc. **Et** quia non inueni titum in troade non remansi ibi. sed valefaciens eis qui erant conuersi et in quibus hostiam apertam erat profectus sum in macedoniam ubi credebam eum inuenire. **Causa**

Explanatio sancti Thome

autem essendi in macedonia legitur act. 16. vbi dicitur qd vir macedo etc. Consequenter cu dicit Gratias autem deo etc. Poniit profectus sui processus. Et circa hoc duo facit. Primo enim describit ordinem sui processus. Secundo excludit ab isto processu pseudo apostolos ibi. Ad hoc quis tam idoneus etc. Circa primum duo facit. Primo in sinuat profectum quem faciebat. Secundo exponit quoddam quod dixerat ibi. Christi bonus odor etc. Circa primum sciendum qd apostolus profectum et fructum quem faciebat non attribuit sibi neqz pprie virtuti sed deo. 1. cor. 15. Abundantius omnibus laboranti non ego sed gratia etc. Et ideo dicit Gratias autem deo scz ago. 1. thes. 5. In omnibus gratias agite. Ephe. 5. Gratias agentes etc. Qui temp triumpbat in christo iesu id est triumphare nos facit in predicatione christi contra aduersarios. Vbi sciendum est qd predicatores veritatis duo debent facere scilicet exhortari in doctrina sacra. et contradicentem deuincere. et hoc dupliciter. v. disputacione hereticos. patientia vero persecutores. Unde per ordinem ista tangit hic apostolus. et ideo dicit Qui triumphat nos quantum ad contradicentes. Rom. 8. In his omnibus superamus. Et. 1. macha. 2. Non in fortitudine exercitus victoria belli sed de celo etc. Et odor noticie sue manifestat per nos in omni loco. quantum ad exhortationem sacre doctrine. Sed odorem noticie sue expoit glo. id est filium suum. sed melius est vt hoc dicat ad differentiam noticie de deo quam faciunt alie scientie et quam facit filius deus. Nam notitia de deo que habetur per alias scientias illuminat intellectum solum: ostendens qd deus est causa prima: qd est vnus et sapiens etc. Sed noticia de deo que habetur per fide et illuminat intellectum: et delectat affectum. quia non solum dicit qd deus est prima causa. sed qd est saluator: noster. qd est redemptor. et qd diligit nos. et qd incarnatus pro nobis que omnia affectum inflamant. Et ideo dicendum qd odorem noticie sue id est noticiam suam suauitatis credenti per nos in omni loco manifestat. quia iste odor longe lateqz diffunditur. Eccl. 2. 4. Ego quasi vitis fructificauit etc. Gen. 2. 7. Ecce odor filij mei etc. Quia vero aliqui possunt dicere quid est odor dei in omni loco. none multa loca sunt in quibus non recipitur predicatio nostra. ideo apostolus exponit dicens. Non curo quia siue recipiant predicacionem siue non. tamen noticia dei manifestatur vbi qz per nos. quia sumus boni odor christi deo id est ad honorem dei. et loquitur ad similitudinem legis vbi dicitur qd sacrificium fiat in odorem suauitatis suauissimum deo. quia si dicat Nos sumus holocaustum quod offertur deo in odorem suauitatis. Et tam in his qui salui sunt vt scilicet non pereant quod est eis a deo. qd in his qui pereunt quod est eis ex seipsis. Unde Osee. 13. Perditio tua israel ex te etc. Sed est ne odor bonis et malis eodem modo: Non. sed aliter quidem est odor mortis in morte id est inuidie et malicie occasionaliter ducentis eos in mortem eternam illis scilicet qui inuidebant bone fame apostoli et impugnabant predicationem xpi et conuersionem fidelium. Luc. 2. Prostratus est hic in ruina et in resurrectione etc. Alijs aut odor vite dilectionis et bone opinionis ducentis eos in vitam eternam scilicet illis qui gaudent et conuertunt ad predicationem apostoli. 1. cor. 1. Verbum crucis percutitibus etc. His autem qui salui etc. Sic ergo ex odore apostoli boni viuunt: mali moriuntur. sicut legitur qd ad odorem vinearum serpentium moriuntur serpentes. Consequenter cum dicit Sed ad hec quis tam idoneus etc. excludit ab isto processu pseudo apostolos dicens: Quis est tam idoneus ad ista scilicet que nos apostoli veri facimus? Quasi dicat. Nullus. ps. 138. Mis honorati sunt amici tui deus. Et contra proter. 2. 7. Laudet te alienus etc. Ad hoc respondet greg. super ezech. qd sancti duplici ex causa seipos lau-

dant et non propter gloriam suam et vanitatem. Prima causa est vt non desperent in tribulationibus sicut Job quam do amici nitebantur eum ad desperationem inducere rediit ad memoriam bona sua que fecerat. vt confortatus non desperaret. Unde dicebat. Depigi fedus cum oculis meis etc. Legitur etiam de quodam sancto patre qd quando reprobatur de desperatione reducebat ad memoriam bona que fecerat vt confortaret. quando reprobat de supbia reducebat ad memoriam mala vt humiliaretur. Secunda causa est propter vtilitatem vt scilicet haberetur in maiori fama et citius crederetur doctrine sue. Et propter hac causam hic apostolus laudat se Nam corinthienses preferebant sibi pseudo apostolos et condempnabant eum. et ideo non sic obediebant sibi. Et ergo non vilipenderent eum sed obedirent sibi sicut se eis et laudat se et dicit. Sed ad hec quis tam idoneus sicut nos: non pseudo. quia licet ipsi predicent tamen adulterant verbum dei quod nos non facimus. Unde de dicit. Non sumus sicut plurimi scilicet pseudo adulterantes verbum dei admiscendo contraria sicut heretici qui licet confiteantur christum: tamen non dicunt eum esse verum deum. sic faciunt pseudo qui dicunt eum euangelium debere obseruari legalia. Item non adulterantes verbum dei id est predicantes vel propter questum vel propter fauorem laudis. Sic enim mulieres adultere dicunt quando recipiunt semen ex alio viro ad propagationem prolis. In predicacione autem semen nihil aliud est quam finis seu intentio tua vel fauor glorie proprie. Si ergo finis tuus est questus si intentio tua est fauor glorie pprie adulteras verbum dei. Hoc faciebant pseudo qui propter questum predicabant. infra. 4. Neqz adulterantes verbum dei etc. Apostoli autem predicabant neqz propter questum neqz propter gloriam propriam. sed propter laudem dei et salutem. primi. Et ideo subiungit. Sed ex sinceritate id est sincera intentione non pro questu et sine admixtione corruptionis. 3. 1. Ex sinceritate etc. Poniit autem triplicem rationem huius sinceritatis. Prima ratio sumitur ex dignitate mittentis. Amicus enim veritatis decet vera loqui. Et ideo dicit ex deo id est illa sinceritate que est digna nuncio dei. 1. Pe. 4. Si quis loquitur quasi sermo dei. Secunda sumit ex auctoritate presidentis cui asat. Ideo dicit. Coram deo coram qui ex sinceritate loqui debemus. 3. reg. 17. Quiit dominus in cuius conspectu sto etc. Tercio sumit ex dignitate materie de qua loquitur. Nam predicatio apostolorum est de christo. et ideo debet esse sincera sicut et ipse deus et christus. Et ideo dicit. In christo solum. non de legalibus vt pseudo faciunt. 1. cor. 2. Neqz existimauit me scire aliquid inter vos nisi christum et hunc crucifixum.

Incipit capitulum tertium.

Incipimus iterum nosmetipsos commendare. Aut nunquid egem? sicut quidam commendaticis epistolis ad vos aut ex vobis Epistola nostra vos estis scripta in cordibus nostris que scitur et legitur ab omnibus hominibus manifestati: quonia epistola est christi ministrata a nobis et scripta non atramento sed spiritu dei viui: non in tabulis lapideis: sed in tabulis cordis carnalibus. Fiducia autem tales habemus per christum ad deum. non quod sufficientes simus cogitare aliquid a nobis quasi ex nobis sed sufficientia nostra ex deo est.